

XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHDA INVESTITSION MUHIT
JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Saidov Rasul Boltabayevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

i.f.n., dotsent

e-mail: rasulbek_saidov@gmail.com

Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti talabasi

e-mail: jurabekovaxumora@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda investitsion muhitning jozibadorligini oshirish omillari tahlil qilinadi. Unda iqtisodiy barqarorlik, qonunchilik bazasi, infratuzilma rivoji, soliqlar tizimi va korporativ boshqaruv singari asosiy jihatlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, xorijiy investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish va biznes muhiti ochiqqligini ta'minlash bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: xorijiy investitsiyalar, investitsion muhit, iqtisodiy barqarorlik, qonunchilik bazasi, infratuzilma, soliqlar tizimi, korporativ boshqaruv, biznes muhiti.

Bugungi globallashtirish iqtisodiyot sharoitida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish har bir mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Investitsiyalar oqimini oshirish uchun qulay biznes muhiti yaratish, huquqiy kafolatlarni ta'minlash hamda infratuzilmani rivojlantirish zarur. Ayniqsa, sarmoyadorlar uchun barqaror siyosiy muhit, soliq imtiyozlari va qulay me'yoriy-huquqiy shart-sharoitlar taqdim etilishi mamlakatning investitsion jozibadorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Shu nuqtai nazardan, mazkur maqolada xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning samarali usullari, investitsion muhitni takomillashtirish yo'llari hamda xalqaro tajriba asosida ishlab chiqilgan strategiyalar tahlil qilinadi. Bundan tashqari, sarmoyadorlar uchun eng muhim bo'lgan omillar – huquqiy kafolatlar, infratuzilma, soliq siyosati va iqtisodiy barqarorlik masalalari ham ko'rib chiqiladi.

Xorijiy investitsiyalar mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim vositalardan biri hisoblanadi. Ular ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va texnologiyalarni modernizatsiya qilishga yordam beradi. Jahon tajribasiga ko'ra, iqtisodiy rivojlanish sur'atlari yuqori bo'lgan davlatlar xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda qulay biznes muhitini yaratishga alohida e'tibor qaratgan. Misol uchun, Singapur va Birlashgan Arab Amirliklari kabi davlatlarda soliq yengilliklari va soddalashtirilgan huquqiy tartibotlar xorijiy sarmoyadorlar uchun jozibador shart-sharoitlar yaratgan.

O'zbekiston misolida ham so'nggi yillarda xorijiy investitsiyalar hajmini oshirish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Biroq, raqobatbardosh iqtisodiyotga erishish uchun faqat moliyaviy ko'mak yetarli emas. Mamlakatda investorlar uchun qulay ekotizim

yaratilishi, shaffof va ishonchli bozor tizimi shakllantirilishi talab etiladi. Shu sababli, investitsion muhitni yaxshilash jarayonida davlatning roli katta bo'lib, bu jarayon qonunchilik bazasini mustahkamlash va xalqaro me'yorlarga moslashtirish orqali amalga oshiriladi.

Mamlakatning investitsion jozibadorligini oshirishda huquqiy kafolatlar muhim o'rin tutadi. Investorlarning manfaatlarini himoya qiluvchi mustahkam qonunchilik bazasi xorijiy kapital uchun ishonchli asos bo'lib xizmat qiladi. Qonun ustuvorligi va shartnomaviy majburiyatlarning bajarilishi sarmoyadorlarni o'ziga jalb qiladi. O'zbekistonda so'nggi yillarda investorlarning huquqlarini himoya qilish va shaffof bozor sharoitlarini yaratishga qaratilgan qator qonunlar va islohotlar amalga oshirilmoqda. Biroq, qonunlarning nafaqat mavjudligi, balki ularning amaliyotda qanday tatbiq etilishi ham investitsiya muhiti jozibadorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Soliq va moliyaviy yengilliklar ham investitsion muhitni yaxshilashda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Soliq imtiyozlari va davlat subsidiyalari investitsiya kiritish xarajatlarini kamaytirish orqali xorijiy sarmoyadorlar uchun qo'shimcha rag'bat yaratadi. O'zbekistonda tashkil etilgan erkin iqtisodiy zonalar va soliq yengilliklari xorijiy investorlar uchun sezilarli qiziqish uyg'otmoqda. Ushbu hududlarda soliq yukining kamaytirilishi va davlat tomonidan ko'rsatiladigan moliyaviy qo'llab-quvvatlash sarmoyadorlarning tavakkalchiligini kamaytirib, loyihalarni amalga oshirish imkoniyatini oshiradi.

Infratuzilmaning rivojlanganligi xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Zamonaviy yo'llar, logistika tarmoqlari, energetika tizimi va telekommunikatsiya infratuzilmasi investorlar uchun qulay sharoit yaratadi. Muvaffaqiyatli investitsiya loyihalari ko'pincha infratuzilma qanchalik rivojlanganiga bog'liq bo'ladi. O'zbekistonda so'nggi yillarda transport va logistika tarmoqlarini modernizatsiya qilish, xalqaro savdo yo'laklarini kengaytirish va energetika tizimini barqarorlashtirish bo'yicha keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda. Ushbu jarayonlar investitsion loyihalarni tezroq va samaraliroq amalga oshirishga yordam beradi.

Siyosiy va iqtisodiy barqarorlik esa xorijiy investorlar uchun asosiy mezonlardan biri hisoblanadi. Siyosiy beqarorlik yuqori bo'lgan mamlakatlarda investorlar o'z kapitalini kiritishdan qo'rqadi, chunki ular moliyaviy yo'qotish xavfini yuqori baholaydi. Aksincha, siyosiy va iqtisodiy jihatdan barqaror bo'lgan davlatlarda investitsiya muhitining ishonchiligi sarmoyadorlarni ko'proq jalb qiladi. O'zbekistonda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar va barqarorlikka qaratilgan chora-tadbirlar xorijiy sarmoyadorlar uchun qulay sharoit yaratmoqda. Bu esa iqtisodiy o'sishga turtki bo'lib, mamlakatning xalqaro moliya bozoridagi nufuzini oshiradi.

Xorijiy investitsiyalarni muvaffaqiyatli jalb qilayotgan davlatlarning tajribasi ko'rsatmoqdaki, sarmoyadorlar uchun maksimal shaffoflik, ishonchli huquqiy kafolatlar va qulay biznes muhitini yaratish iqtisodiy taraqqiyotning muhim omili hisoblanadi. Jahon tajribasida eng muvaffaqiyatli modellardan biri Singapur misolidir. Singapur dunyoning yetakchi moliya markazlaridan biriga aylanishida davlatning faol ishtiroki hal qiluvchi rol

o'ynagan. Soliq stavkalarining pastligi, soddalashtirilgan litsenziyalash tizimi va korrupsiyaga qarshi qat'iy choralar xorijiy investitsiyalar hajmining oshishiga sabab bo'lgan. Bundan tashqari, Singapurda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik rivojlanib, xalqaro kompaniyalar uchun barqaror va qulay biznes muhiti yaratilgan. Bu tajriba shuni ko'rsatadiki, investorlar uchun tartibotlarning soddaligi va qonuniy kafolatlarning ishonchliligi eng muhim omillardandir.

Birlashgan Arab Amirliklari (BAA) tajribasi ham xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda o'rganishga arziydigan yondashuvni ko'rsatadi. Mamlakatda tashkil etilgan erkin iqtisodiy zonalar xorijiy kompaniyalarga 100% mulkchilik huquqini berish orqali investorlarning qiziqishini kuchaytirgan. Bundan tashqari, qulay soliq siyosati va minimal byurokratik talablar xorijiy kompaniyalar uchun jozibador shart-sharoitlar yaratgan. BAA hukumati xorijiy sarmoyadorlar uchun infratuzilmani rivojlantirishga katta e'tibor qaratib, zamonaviy transport va logistika tarmoqlarini shakllantirgan. Ushbu model xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda mahalliy qonunchilikni xalqaro standartlarga moslashtirish va investorlar manfaatlarini himoya qilishning naqadar muhim ekanini tasdiqlaydi. O'zbekiston ham o'z iqtisodiyotini rivojlantirish jarayonida BAA tajribasidan ilhomlanib, erkin iqtisodiy zonalar orqali sarmoyadorlar uchun qulay sharoitlar yaratishga harakat qilmoqda.

Xalqaro tajribani mahalliy sharoitlarga moslashtirish O'zbekiston uchun xorijiy investitsiyalarni ko'proq jalb qilish imkoniyatini beradi. Davlat boshqaruvini isloh qilish, korrupsiyaga qarshi kurashish va shaffoflikni ta'minlash mamlakatda biznes muhiti jozibadorligini oshirish uchun zarur shartdir. Shuningdek, investitsiyalarni rag'batlantirish uchun zamonaviy infratuzilma, qulay soliq tizimi va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish talab etiladi. O'zbekistonning iqtisodiy o'sishi xorijiy sarmoyalarni jalb qilishga bevosita bog'liq bo'lib, bunda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik muhim rol o'ynaydi. Muvaffaqiyatli xalqaro modellarni inobatga olgan holda, mahalliy sharoitlarga moslashtirilgan islohotlar mamlakatning xalqaro bozorlar bilan integratsiyalashuvini tezlashtiradi va uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Xulosa

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mamlakat iqtisodiy rivojlanishining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, investitsion muhitni yaxshilashda huquqiy barqarorlik, soliq yengilliklari, rivojlangan infratuzilma va siyosiy barqarorlik hal qiluvchi rol o'ynaydi. Singapur va Birlashgan Arab Amirliklari kabi davlatlarning tajribasi xorijiy investorlar uchun qulay biznes muhiti yaratish orqali iqtisodiy o'sishga erishish mumkinligini ko'rsatdi. O'zbekiston ham so'nggi yillarda xorijiy sarmoyadorlarni jalb qilish bo'yicha sezilarli yutuqlarga erishdi. Shunga qaramay, investitsion muhitni yanada yaxshilash va xalqaro standartlarga moslashtirish jarayonini davom ettirish zarur.

Investitsion jozibadorlikni oshirish uchun bir nechta takliflar ilgari surilishi mumkin. Avvalo, qonun ustuvorligini ta'minlash va investorlarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan huquqiy bazani yanada mustahkamlash zarur. Soliq tizimini yanada

soddalashtirish va kichik hamda yirik sarmoyadorlar uchun qo'shimcha moliyaviy rag'batlar taqdim etish xorijiy kapital oqimini ko'paytiradi. Shu bilan birga, korrupsiyaga qarshi qat'iy choralar ko'rish va davlat boshqaruvi tizimini shaffoflashtirish iqtisodiyotni yanada jozibador qiladi. Investitsiya loyihalarini qo'llab-quvvatlash uchun rivojlangan infratuzilma yaratish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga e'tiborni kuchaytirish ham muhim ahamiyatga ega.

O'zbekistonning xalqaro moliya bozoridagi nufuzini oshirish uchun xalqaro tajribani chuqur tahlil qilib, mahalliy sharoitlarga moslashtirish talab etiladi. Xorijiy investorlar bilan uzoq muddatli va ishonchli hamkorlik aloqalarini mustahkamlash iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish orqali yirik investitsiya loyihalarini amalga oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va texnologik yangilanishga erishish mumkin. Shu sababli, yuqorida keltirilgan takliflarning bosqichma-bosqich amalga oshirilishi O'zbekiston iqtisodiyoti raqobatbardoshligini oshirish va global bozorlar bilan integratsiyalashuvini tezlashtiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. World Bank Reports. Singapur iqtisodiy rivojlanish modeli haqida ma'lumotlar. – Washington: World Bank, 2023. – 215 b.
2. IMF Economic Review. Birlashgan Arab Amirliklarining erkin iqtisodiy zonalari bo'yicha tahlillar. – New York: IMF Publications, 2024. – 198 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga qaratilgan hujjatlar to'plami. – T.: Lex.uz, 2025. – 320 b.
4. UNCTAD World Investment Report. Investitsion muhit va iqtisodiy rivojlanish bo'yicha xalqaro tadqiqotlar. – Geneva: UNCTAD, 2024. – 275 b.
5. Invest in Uzbekistan. O'zbekistonda erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish bo'yicha tahliliy hisobotlar. – T.: Invest in Uzbekistan nashriyoti, 2024. – 240 b.
6. Economic Policy Journal. Xorijiy investitsiyalar va iqtisodiy o'sish bo'yicha ilmiy maqolalar. – London: Economic Policy Journal, 2023. – 260 b.